

פרשת תולדות

ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה (כה, לד)

על הממירים בכורתם בנזיד עדשים

ספר החפץ חיים: כשלמדתי באישישוק, היה שם שוטה אחד שהיו הכל מתקלסים בו על פתאותו. פעם התקים יריד בעיר הסמוכה. נהרו לשם כל הסוחרים בעגלותיהם, לקנות סחורות מבקשות בחצי המחיר ולהביאן כדי להרויח בהן כל השנה כלה. גם השוטה שם פעמיו לעיר הגדולה, רגלי הלך, והכל תהו מה מסחרו ומה יביא משם. כעבר כמה ימים חזר, נעליו בלויית וחיוך רחב על שפתיו. ידיו, כמובן, ריקות היו.

"מה סחרת ביריד?" שאלוהו.

אורו עיניו ואמר: "ראיתי שם סוחרים כה רבים! לקחתי קמפוז טבק מזה וקמפוז מזה, והטבק משבח כל כך..."

מובן שהכל לעגו לטפשותו שהתגלתה כאן פעם נוספת. לעשות את כל הדרך הארכה כדי להרויח קמפוז טבק, ואת כל הדרך חזרה, כשאינו מביא אתו מאומה.

מעשה שהיה הוא, אך מעורר הרהורים כה נוגים: הנשמה יורדת ממרום, משרשה שבעולם הבריאה, עוברת דרך ארכה העוברת בעולם המלאכים ובעולם הגלגלים עד עולמנו זה, עולם העשיה, בו מתקים היריד הגדול. בו אפשר לסגל כה הרבה תורה ומצוות. ולא אחת חוזרת היא בידיים ריקות. עושה שוב את כל הדרך חזרה, וכשנשאלת מה הביאה אתה, מספרת היא על שאיפות טבק, על ארוחה כאן ותענוג שם...

ועלבונה רב יותר מעלבון אותו שוטה. שהרי לשוטה ההוא לא היו מעות לסחר בהן ומה יכול היה להביא מן היריד. אבל הנשמה, הן יכולה להיות בעלת הון עצום, לשוב עם עגלות טעונות כל טוב, עשר רב לעולם הנצח, וכעשו בשעתו, ממירה היא בכורה בנזיד עדשים. (מים חיים)

ואמר החפץ חיים: שנינו שהעולם הזה דומה לפרוזדור בפני העולם הבא, ויש לאדם להתקין עצמו בפרוזדור כדי שיכנס לטרקלין (אבות ד-טז).

משל למה הדבר דומה, לחיל וקצין שהצטינו במלחמה למען המלך. בקש לגמל להם טובה, ואמר: "הקצו להם יום בו יסירו בארמון המלך ויטלו משם דבר אחד לפי בחירתם. אבל", הוסיף, "הכניסום מן המטבח..."

הקצין, שהיה בר דעת, התענין למבנה הארמון ואגפיו השונים. היכן טרקלין המלוכה והיכן חדר האוצרות, היכן שכיות החמדה והיכן אוצרות האמנות. החיל, לעמתו, אדם פשוט היה. משנכנסו השנים למטבח, פקח החיל עינים תמהות. מעודו לא ראה אנשים רבים כל כך טורחים על מעדנים רבים כל כך. שלח ידו וטעם מזה ומזה, לקק ונגס, סעד ובלס, ובערבו של יום בקש שיארזו לו מגש... הקצין, לעמתו, חצה את המטבח במהירות בלא להעיף מבט. עבר במסדרון וסקר את הטרקלין, התפעל משכיות החמדה ומאוצרות האמנות, ובערבו של יום שהה בחדר האוצרות ובחר יהלום שיבטיח את עשרו לדורות... והנמשל, מובן.

פרשת תולדות